

BESZÁMOLÓK

SZEMLÉK

REFERÁTUMOK

A könyvtárak háborúban, békében és forradalomban

Hogyan lehetne áttekinteni a dokumentumtermést, azonosítani a szerzőket a bibliográfiai számbavétel nélkül? A számbavétel hiánya jellemezte a helyzetet 1948-ban, amikor megkezdtem munkámat az UNESCO-nál, s a világon sokfelé máig sem változott meg ez az állapot. Sikerült jelentős fejlődést elérni, s helyrehozni a háború okozta károkat, de valójában csak az iparosodott és a központi terveződést folytató országokban javult a helyzet. Az alacsony és közepes jövedelmű országokban a bibliográfiai számbavétel kiterjedése nem tartott lépést az előbbiekével. A gazdasági nehézségek olyan hatalmas országokban, mint India és Kína, gyakorlatilag megállították a könyvtári modernizációt.

Ma, a kiadványok növekvő száma idején a nemzetközi bibliográfiai számbavétel terén rosszabb a helyzet, mint negyven évvel ezelőtt. Sok ország egyszerűen nem tudja megmondani, hány új könyv jelenik meg, kik a szerzők, hol lehet megszerezni a vonatkozó információkat.

Azokban az országokban, ahol intézményes könyvtárosképzés folyik, a megszerzett szaktudás jól hasznosul a nemzeti bibliográfiai leírásokban. Az a mintegy ötven ország azonban, ahol nincsenek könyvtáros iskolák, arra szorul, hogy külföldön vegyék segítségét vegye igénybe, vagy egyszerűen hagyja, hogy más ország végezze el számára ezt a feladatot.

Azt hiszem, ha az országok sora nincs abban a helyzetben, hogy saját erejéből birkózzon meg információs és könyvtári feladataival, még nyomatékossabban jelentkezik az a szükséglet, hogy kooperációs alapon oldjuk meg a nemzeti bibliográfiai és a könyvtári ellátás kérdéseit.

A könyvtáros szakmának ez a feladata – bár az információ kezelésének és terjesztésének technikai eszközei óriási mértékben fejlődtek és fejlődnek tovább – az évezredek során változatlan maradt.

Mi itt Kanadában büszkék vagyunk arra, hogy a negyedik legnagyobb hozzájárulást fizetjük az ENSZ szervezeteinek és a béke fenntartásához. Úgy vélem azonban, valójában nem vagyunk tisztában a fejlődő

országok körülményeivel, s hogy segítségünk milyen problémákat okozhat. Kanada elsősorban azoknak az országoknak ad anyagi segítséget, amelyekkel fejleszteni akarja politikai és gazdasági kapcsolatait. A segítség az illető országok gazdasági és politikai fejlődését célozza, nem pedig ezen országoknak azt a törekvését, hogy a maguk uraivá váljanak, s függetlenedjenek a gazdagabb országoktól.

Azt hiszem, változtatnunk kell a játékszabályokon, legalábbis ami a nemzetközi könyvtári szolgáltatásokat és az egyéb külföldi információs szolgáltatásokat illeti. Megoldásainkat a helyi körülményekhez kell szabnunk, és sokkal szorosabban kell együttműködnünk az érintett országok könyvtárosaival, hogy olyan programokat indítsunk, amelyek az ott élő emberek tényleges könyvtári és információs igényeinek felelnek meg. Tudatában kell lennünk annak, hogy a legszegényebb és legkevésbé produktív lakosságot szolgáló programok gyakran nincsenek kapcsolatban a nagy, országos szinten jelentkező problémákkal. A falusi könyvtári ellátás előmozdítása valóban fontos dolog, de ezzel nem segítjük elő azoknak a strukturális jellegű ügyeknek a megoldását, amelyekkel hosszú távon a fejlődő országoknak is szembe kell nézniük.

Remélhetőleg Kanada a jövőben azon lesz, hogy őszintén törődjön a megsegítendő országok békéjével és társadalmi haladásával, s nem a saját, hanem az ő problémáikat igyekszik megoldani.

Rájöttünk, hogy a régi információs és gazdasági rend jól szolgálta a gazdag, s kevésbé a szegény országok érdekeit; talán ma már a gazdagokét sem olyan jól. A világ számára most egy új rendszert kell kifejleszteni az információk cseréjére; ennek a kooperáción kell alapulnia, s nem azon, hogy az egyik partner ráerőlteti elképzeléseit a másikra.

/CAMPBELL, H.: Libraries in war, peace and revolution. = Canadian Library Journal, 46. köt. 4. sz. 1989. p. 223–224./

(Papp István)